

SPLAV!

48.Šrámkova Sobotka

SOBOTA 10/7

**kulturní
tečka**

**17:00 DIVADLO NA CESTĚ P.M.
ZIMOV RAT**

Městské divadlo v Sobotce
(bývalé kino)
Vstupné 30,-

**18:00 SDRUŽENÍ RODIČŮ
A PŘÁTEL ROPY**

**URAGGAN ANDREW AND
REGGAE ORTODOX**

Městský park v Sobotce
(za městským úřadem)
VSTUP ZDARMA!

**v případě nepříznivého počasí se koncert
koná v náhradních prostorách**

SPLAV!

SPLAV!

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK!

SOBOTA 10. 7. 2004

č. 8

**U konce
s dechem**

Po osmi dnech intenzivní práce, která se většinou protáhla až do ranního svítání a místy jej i o dost překročila, můžeme říci, že jsme opravdu u konce s dechem. Naše fyzické síly už se omezují tak maximálně na to, že přivineme k ústům cigaretu a zapálíme si ji proti únavě, síly psychické se nám ztratily z dohledu a bude velmi těžké je ještě někdy nalézt. Dnešní číslo je tedy pro letošní ročník beznadějně posledním.

Budeme-li chtít zhodnotit, co se za poslední týden odehrálo, musíme říci, že festival proběhl bez vážnějších komplikací. Odpadly sice některé položky programu, který byl tentokrát o třetinu rozsáhlejší než loni, záhy však byly nahrazeny položkami jinými, stejně kvalitními. Tak například koncert skupiny Taliesyn byl plnohodnotně nahrazen vystoupením Jiřího Dědečka a Jiřího Šlupky Svěráka, přednáška PhDr. Václava Maidla stejně tak kvalitně Dr. phil. Josefem Vojvodíkem. S průběhem festivalového programu jsme tedy nadmíru spokojeni.

Hodnocení našeho časopisu nám nepřísluší. Doufáme jen, že jsme Vás i přes občasné chybičky nikterak nezklamali. Snažili jsme se, co to jen šlo, a leckdy nám to i vyšlo. Svou práci jsme i přes permanentní únavu a hlad dělali rádi. Všem děkujeme za podporu a těšíme se příští rok opět nashledanou.

Za redakci Jan Chromý

**Jaké je to
naposledy I.**

Naposledy je to vždycky nejlepší. Nervozita je tatam, všechno, co se dlouho dopředu plánovalo, vyšlo lépe, než se dalo čekat. Všechno mělo úspěch – co mělo přijít, přišlo. Jistota poznaného, že jsme lepší než ti před námi. . .

Nastal ten čas, kdy poznanému stojíme tváří v tvář. Za pseudo-zrcadlem jsme se zabydleli. Nejraději bychom se před něj vůbec nevraceli a jako dosud chrtili čím dál lepší a větší čísla Splav!u, bili se s grafomany o hodnotu jejich básniček, bořili sobotecké modly s trumpetou, ztrhávali moc, mírně nebo vůbec nepovedené příspěvky, oslavovali svého šéfredaktora básněmi i skutky a byli bychom čím dál tím více Jany Chromými nebo alespoň Rychlými šípy.

Ale čas se neptá a před pseudo-zrcadlo se vrátit musíme. Když do něj hledíme, svírajíce pevně štafetový kolík, musíme si zcela objektivně přiznat: úkoly prvního ročníku druhé pětiletky jsme splnili na 120 procent.

Jan Hon

SPLAV!

JÍDELNÍČEK

Snídaně: Džem, máslo, vánočka, čaj s citronem

Polévka: Hovězí polévka se sýrovým kapáním

Oběd: Hovězí maso vařené, rajská omáčka, těstoviny

PROGRAM

17.00

Zimovrat

Představení Divadla na cestě P. M.

Autor a režie Martin Janda

městské divadlo

18.00

Hudební festivalová tečka

Hrají kapely Sdružení rodičů a přátel RoPy a Uragan

Andrew and Reggae Orthodox

městský park

SPLAV!

NASHLE ZA ROK!

2005

49. ročník Šrámkovy Sobotky

Co je to „Parmiggiani“

„Chtěl jsem si pro jednu dopřát iluzi: svobodu vytvořit dílo, které bych svěřil jedině a skutečně světu jako ideálnímu muzeu, dílo, které by nepatřilo nikomu, které by nemělo jiný smysl ani jiný cíl než být pro čistou svobodu bytí.“

Claudio Parmiggiani

Parmiggiani. Tohoto zvučného italského příjmení se v Sobotce všeobecně používá k označení cihlové stavby v městském parku, připomínající snad někomu luxusní pisoáry. Ve skutečnosti jde o dílo pana Claudia Parmiggianiho *Dům pod půlměsícem*, čtvrtou část jeho projektu *Una scultura*, který se započal stavbou masivního *Klíče* v Itálii v roce 1975. Po něm přišla egyptská *Pietra* s půdorysem mytologické obludy (1983), následovala *Věž – Torre* v jihozápadní Francii (1989) a cyklus byl uzavřen roku 1991 právě soboteckým monumentem. Za krátkou dobu svého trvání přežil objekt několik pokusů o destrukci – faktickou i uměleckou, viz níže. V současnosti

Redakce:

Lucie FERENZOVÁ, Jan HON, Jan CHROMÝ, Jiří JANUŠKA, Judita KABZANOVÁ, Marie KANTÚRKOVÁ, František MARTÍNEK, Alena NOVÁKOVÁ, Lukáš NOVOSAD, Pavel PELC, Radek SCHICH, Ondřej ŠMEJKAL, Nelly VOSTRÁ

Splav! vychází za přispění Studentské rady Studentského fondu FF UK.

Sazba byla provedena programem T_EX.

Poděkování

Redakce si dovoluje touto cestou poděkovat všem, kdo ji morálně, fyzicky, finančně, technicky a ideologicky, případně jinak podpořovali. Zejména pak: pizzerii U Henryho, Hynku Zlatníkovi, Studentské radě FF UK, Polskému institutu a Maďarskému kulturnímu centru v Praze, Big Mother, paní a panu Flo, paní Dědečkové, cukrárně na náměstí, správci fotbalového hřiště, Literární nálevně, autorovi programu na tvorbu křížovek, paní Jalovecké, Honzovi Janatkoví, osazenstvu Šolcova statku, kterému se zároveň omlouváme, personálu jídelny, bývalé redakci, všem externím přispěvatelům a všem čtenářům. . .

redakce

... a čtenářkám.

SPLAV!

SPLAV!

Kdože to měl rád ty děti?

Báječný páteční večer uzavřelo vystoupení učitelské dílny, vedené Hanou Kofránkovou. Kdybych snad tvrdil, že byl každý nadšen, lhal bych. Ti, kteří tím museli být naprosto zklamáni, byli zastánci již tolikrát propaných akreditací. Vystoupení bylo totiž vtipné, svěží a duchaplné. Recitátoři ze sebe evidentně vydali to nejlepší, dělali to dobrovolně a s láskou. Nikdo nemůže tvrdit, že se nenajdou mladí lidé, kteří by na Šrámkovu Sobotku nešli jen tak za literaturou bez vyhlídky na finanční ohodnocení – vždyť na Šolcově statku byli hned tři takoví. Vystoupení dokázalo, že akreditace nejsou nutným řešením a že to jde i jinak. Čtení Charmsovy *Čtyřnohé vrány* bylo vystoupením, kterých bychom si na Sobotce měli přát víc.

Jan Chromý

Vystoupení bylo vtipné, svěží a duchaplné.

Veliká omluva

Ve věřejším čísle jsme omylem překřtili dvě nádherné ženy. Vedoucí dětské tvůrčí dílny Šrámkovy Sobotky se nejmenuje Lucka, ale LADA. Nejnadanější dětská básnička Klárka je ve skutečnosti KAČKA.

Ještě jednou se omlouváme a abychom to stvrdili činem, přetiskujeme ještě jednou Kaččinu básničku. Je nám to o to milejší, že Papouška celá redakce miluje a často si z něj cituje. Kačko, pokorně děkujeme!

Papoušek

Papoušek je pestrobarevný
a je velmi chytrý.
Létá po celé Africe,
ale lítá i po Sobotce.

Kačka, 7 let

se zdá, že je odsouzen k pomalé smrti zvětřáním. Taktéž se zdá, že představa světa coby ideálního muzea je vskutku iluzorní.

Michaela Otterová

Co bude s Parmiggianim?

Čtvrtá část Skulptury, která stojí v soboteckém parku, se za dobu své existence potýká s řadou problémů. Nejprve ji 13. září 1993 během „horolezeckého tréninku“ zásadním způsobem poničili dva nezletilí vandalové – zřítla se celá čtvrtina stavby. Vzhledem k požadavku Claudia Parmiggianiho, aby zříceně stěny rekonstruovala firma, která provedla původní práce v roce 1991, se opravy protáhly (firma mezitím ukončila svou činnost). I během těchto prací se ozvaly hlasy, že celková stavební koncepce se do našich zeměpisných šířek příliš nehodí, zejména kvůli zimním teplotním výkyvům. Hlavní problém je v neomítaných cihlách, které mají tendenci se drobit, ohlodaný nápis „Siate Misteriosi“ umístěný v centrálním kruhu Skulptury je výmluvnou ilustrací tohoto faktu. Možná řešení, která oscilují mezi pragmatismem a černým humorem, počítají tu s nahrazením několika pater tradičních cihel cihlami mrazuvzdornými, tu s vybudováním stříšky nad celým objektem a není ku podivu, že Claudio Parmiggiani s nimi příliš nesusouzní.

Mnohem vážnějším problémem je ale stav městského parku, ve kterém dílo stojí. Když Claudia Parmiggianiho přivedl před lety do Sobotky bývalý ministr Jaroslav Šedivý, ukázal mu zarostlý park plný spadlých jablek a neprořezaných stromů. Parmiggiani pozvedl své zraky nahoru, uviděl zámek Humprecht a pravil: „Tady to bude, já už nikam nejdu.“ Od těch dob se leccos změnilo a parkem nejenže teď vede úhledná písková cestička, zdobená dřevobetonovými lavičkami, ale mluví se o možném vykácení stromů a jejich nahrazení novými, aby tam „bylo víc světla a vzduchu a nebylo moc stromů“. Každým takovým zásahem se celé dílo, které není jen kusem zdiva vztyčeným na anonymním místě, vzdaluje svému původnímu významu, kterým je spíš než putovní místo maminek s kočárky místo, kde může člověk v podivně mystické atmosféře podniknout cestu sám k sobě.

Celá situace je o to komplikovanější, že celé dílo, jehož cena nebyla ani na dnešní poměry dvakrát nízká, vytvořil Parmiggiani s pomocí svých sponzorů a soboteckého občanského sdružení Klub přátel města Sobotky na vlastní náklady a městu Sobotka jej věnoval. Dalo by se tedy sice předpokládat, že je v zájmu kulturní tradice města udržovat jej ve stavu, ve kterém může na diváka působit v původní zamýšlené podobě, nicméně pokud stav věcí kolem sobotecké Skulptury setrvá v nastoleném kurzu, nelze vyloučit ani to, že za pár let bude ozdobou soboteckého městského parku několik douglasových jedlí a jedny luxusní zděné pisoáry.

Radim Kučera (s využitím informací z lokálních periodik a rozhovoru s MUDr. Ivanem Kafkou)

Splav!né noci

Nad městem Sobotkou už je dávno tma; kdo nespí, požívá, a redakce Splav!u dokončuje další číslo svého časopisu.

SPLAV!

Přijel poslíček s pizzou a já mu vyprávím podle mě směšnou historku o procitnutí Anděla v zahradě Šrámkova domu. – „Novosade, piš.“ – Připomíná mi šéfredaktor, že uzávěrka článku je dneska přesně o půlnoci. Deset večer. – „Hele, přines sem ti to kafe. Vycukroval jsem ho, zamíchal, jenom tu žičku si zase odnesu.“ – „Hohone. . .“ – Většina členů redakce sedí za počítači a hraje pasíáns. Dva pochopili, že času na psaní už není mnoho a raději hrají strategickou hru na osídlování staré Evropy. V místnosti jsou lidi navíc. – „Lásko, když mě teď není potřeba . . . můžu teda jít na to pivo?“ žadoní vedoucí u krásné sazečky. Tady se pozná, kdo skutečně velí. – „Tak si běž, když to potřebuješ. Ale o půlnoci ať jsi zpátky.“ – „Jo jo. Novosade? Piš!“ – Nevím, jak se hnout z místa. Už jsem na židli provrtěl všechny pozice a žádná nevyhovuje. V redakci máme čtyři psy a přichází další. – „Novosade, tos napsal za tu dobu jenom tyhle čtyři řádky?!“ – „Víš, já jsem tady nebyl. . . ale určitě to stihnu.“ – „Tak dělej, mělš na to celej den.“ – Šéf usedá za počítač a hraje Civilizaci. Ozývají se první sprostá slova, jak se hráčům nedaří a nedaří složit všech osm pasíánových balíčků karet. Minulá redakce prosí o tabák a odchází nevyrušovat píšící autory k pivu. Přiblížila se půlnoc. Kdo prý nebude mít odevzdáno ke korekturám, bude zpráskán bičem. Ten je opřený o stěnu. Dívá se na nás. Ruce si zkřížil na prsou. – „Novosade? Už to máš?“ – „Už! Už! Už budu!“ – Redaktoři se chápou nového slova a berou si ho do úst. – „Jdu prasit.“ – „To zas bude naprasený jak ten článek včera.“ – „Novosade! Nevybavuj se a pras!“ Nervozita stoupá, jsme zpocení, venku se ochlazuje. – „Zavřít!“ – procvičují si někteří mluvnickou kategorii infinitiv/imperativ. – „Zavírat!!!“ – Jsou tři hodiny ráno. Dva stále píšeme. Na téma Jaké je to poprvé. No ono to není, člověk pořádně neví, jak by to všechno nejlépe, a už to chce mít za sebou. Stejně jako potom naposled. – „Ježíš, tomu Novosadovi to trvá!“ – Stojí se a kouří na silnici. Vrací se stará redakce a dojíždá zbylou pizzu. Stojí se a kouří na silnici. – „Co kdo zejtra píše? Novosade, ty nic. Ty píšeš dlouho.“ – „Kdo bude psát divadlo?“ – „Novosade? Napišeš divadlo.“ – Mám tě, potře! – „Novosade?!“ – „Mám to.“

Nad městem Sobotkou pomalu svítá, kdo nespí, požívá, a redakce Splav!u dokončuje další číslo svého časopisu. – „Je potřeba objednat pizzu. Všichni se napište!“ – „Novosade?“ – „Já vim, já vim.“ – Přijel poslíček s pizzou.

Mrkáš Namůjsad

SPLAV!

Život je nezdravý. . .

. . . ale krásný.

Dementi

Reakce prof. Budagovové na článek ve Splav!u č. 7

Vážení a milí splaváci,

děkuji moc za příznivé ocenění své letošní aktivity v Sobotce. Bohužel se do článku pana Ondřeje Šmejkalů vkradly chyby. Napsal: „Paní profesorka se několikrát zmínila o jejich [emigrantů – pozn. L. B.] kladném vztahu k českému prostředí, se kterým se leckdy natolik sžili, že velmi těžce prožívali například Mnichovskou dohodu a zejména pak srpnovou okupaci v roce 1968.“

M. Cvětajevová zemřela r. 1941, K. Balmont r. 1942. Na okupaci r. 1968 reagovat nemohli. Mluvila jsem o tom, jak M. Cvětajevová těžce prožívala Mnichovskou dohodu a okupaci Čech a Moravy hitlerovskou armádou v březnu 1939. – V mé přednášce šlo o to, že Cvětajevové báseň *Národ*, kterou napsala 20. května 1939, byla přetištěna v českém denním tisku 9. listopadu 1968 (*Nová svoboda*

Plátky Oldřicha Mikuláška.

SPLAV!

jích“? Kultura přece není skanzen, ale to, s čím se identifikujeme – základní životní potřeba. Neznamená to ale, že se jí „seshora“ nemá pomáhat. My Češi o tom ostatně víme své – i proto by nás Lužičtí Srbové měli zajímat, i proto byla beseda s Tomaszem Derlatkou v kontextu letošního ročníku Šrámkovy Sobotky tolik důležitá.

Jan Hon

Homo homini lipus

Ten den bylo strašný vedro. Začaly to *Stařeny* a po nich nastoupily děti. Děti dokáží být kruté, zvláště, když mají dobré vedení. Tyhle děti dobré vedení rozhodně měly. Asi jsme měli ty paní pohřbit, ale *Co by si počaly na hřbitově*. Z minulého roku tam ještě hnije *Jozova Hanule* a její umírání byla pěkná *Sbírka Bolesti*. Děti pomalu porcovaly stařeny na *Plátky* a za oknem *Hrál kdosi na hoboje*. Prostě normální pracovní den, snad kdyby nebylo té *Kafky*. Za chvíli někdo *Běžel kolem*, snad nesl *Císařské poselství*, což mne donutilo ke *Krátkému rozjímání*. Zalíbilo se mi to, takže jsem si to ještě zopakoval. Asi bych rozjímal až do skonání, kdyby se v *Zámeckém parku* neobjevila *Sudička*. Fakt rajcovní ženská. Jak mě zmerčila, začala se natrásat v rytmu *Pavoučího songu*. Chtěl jsem ji naučit bezva hru, která se jmenuje *Jak se potopit, sníst jogurt a vyplavat*, ale bohužel nevyplavala. Možná jsem jí měl říct o té chobotnici. No nic, stane se. Zapěl jsem nad ztichlou hladinou *Ukolébavku*, přidal ještě *Blues o měsíci*. Měla holka vědět, že *Život je nezdravý* a *Blues* je všude *o vařený nudli*.

Arnošt Štědrý

V rytmu *Pavoučího songu*.

SPLAV!

24/1968, č. 270). „Nový historický kontext vyjevil nadčasový smysl těchto veršů. Byly aktuální za hitlerovské okupace Čech, zůstaly aktuální i po srpnu 1968 a snad budou takovými vždycky, když Čechům bude hrozit nebezpečí.“

Přeji Splav!u všechno nejlepší a ještě jednou děkuji!

V Sobotce 9. 7. 2004 L. Budagovová

Redakce Splav!u, jmenovitě Ondřej Šmejkal, se omlouvá paní profesorce Budagovové i čtenářům a děkuje za laskavé upozornění.

Vybělenou Pustinou

V redakci se nám objevila kniha Josefa Jindry *Bělení prádla*. Protože tohoto autora již drahnou dobu se zájmem sledujeme a pirátské výbory z jeho díla jsou nezbytnou součástí domácí bibliotéky snad každého redaktora *Splav!u*, bylo by zločinem proti literárnímu vkusu neuveřejnit aspoň fragment klenotu z pokladnice české regionální veršotepecké dílny. Protože jsme zároveň pilně navštěvovali interpretační dílnu, využijeme této příležitosti i k prezentaci znalostí nabytých ve zbrojnici Josefa Vojvodíka.

Faunovo zpozdilé odpoledne

Pozřel jsem zvědavě lysohlávku,
prozřel jsem dřív, než vstřel jsem dávku.

Význam tohoto verše se může jevit poněkud kryptickým, ale pouze do doby, nežli jej porovnáme se starší variantou (k nahlédnutí v redakci), kde se na místě lysohlávky objevuje tajemná lysolajka. Z podobizny autora je navíc jasné, že jako většina mužů jeho věku vede komplikovaný vnitřní zápas se ztrátou vlasů. Zatímco ale před lety na své *lysiny lál*, dnes již k problému *lysé hlavy* zaujímá rezignovaný postoj. Mladistvou rebelii proti Systému nahradila moudrost středního věku.

Spatřil jsem v přeludu šílenou krávu?
Patřilo k bludu, že kouřila trávu?

Průkazně měla cos do mozku zakouslé,
nechutně ode mne chtěla rým na „housle“.

Bublej si, „Roubenko“, u dna svou poezii,
pravda je, žeš dosud nešlápla na zmijsi.

Matematické vzdělání ing. Jindry vzalo útokem i jeho poetický jazyk. V tomto trojverší se náhle zjevuje funkce $\cos(x)$, aby se později proměnila v DNA jakožto svéráznou oslavu nespoutaného života badatele v oblasti fyziky monokrystalických látek. Můžeme se jen dohadovat, co se děje za zavřenými dveřmi výzkumných ústavů, a autorova kritická sonda do tohoto drsného pseudosvěta plného zkoušených krav a nášlapných zmijsi by se mohla stát vodítkem pro naši vládu, až bude projednávat kapitolu rozpočtu týkající se financování vědy.

Pravda je v útlumu, shltla ji deprese,
zalezla do rumu, než přijde recese.

Pravda má nárok na zuby upíra,
Pravdu má tvaroh, že uzrává na sýra.

SPLAV!

Jen mistr slova jako ing. Jindra je schopen formou výstižné zkratky shrnout regionální stravovací návyky, migrační politiku pravdy a stomatologické problémy pozdního věku („Pravda má nárok na zuby upírá“). Zároveň, jak vzápětí uvidíme, si obratně připravuje terén pro vítězné tažení pointy.

Romadůr zleva – romadůr zprava,
trubadur zpívá občanská práva.

Všimněme si doslova alchymické práce s jazykem. Levý romadur je opatřen kroužkem, pravý čárkou. Lze snad trefněji znázornit královské atributy (jablko a žezlo) zrajícího syra? Všimněme si i prostého původu trubadura, který se bez jediného symbolu královské moci dere o občanská práva. Ne nadarmo je tato společensko-potravinářská metafora lyrickým centrem celé poémy.

Pravda je všechno, co se kdy hodí,
zvíme, že veslujem na správné lodi.

Kichot nám nezboural větrné mlýny,
tak soudče, ber a nehledej viny.

Vrchol básně je sice již za námi, ale přesto nás čeká ještě mnoho sémantických lahůdek. Kdo je například onen destruktivní Kichot? Bláznivý Quiote, chichot smějících se bestii, či prostý profylaktický kýchot? Ambivatelnost této postavy svádí k mnoha interpretacím, z nichž nejlákavější se jeví ta, že se jedná o chybu.

Pravdu má zloděj, když navlíkne kvádro,
pravdu ma pitbul, když trhá mi prádlo.

Pravdu má tu svou – každý jedinou.

Kynologie, kriminalita a oděvní průmysl jako tři pilíře pravdy jediné. Nepokrytá biblická citace odkazující ke křesťanským kořenům evropské civilizace. Zloděj, Pitbul a Pravda na nás pohlíží z Golgoty závěru:

Básník má pravdu prožranou touhou,
pravdu zná hrobník s lopatou dlouhou.

Jak vidno, Josef Jindra je autorem složitého a mnohvrstevnatého díla. Na malé ploše festivalového časopisu nelze rozkrýt všechny hlubiny, na které nás báseň láká. Věříme však, že se v brzkou dočkáme kritického vydání opatřeného poznámkovým aparátem od samotného básníka, kterého nelze nenazvat jinak než českým T. S. Eliotem.

Arnošt Štědrý

Prohlášení

Na letošním ročníku festivalu jsem poprvé jako běžný host. Na jeho přípravě jsem nepracoval, s rodinou zde trávím dovolenou. Do festivalového zpravodaje jsem s předstihem zaslal upravenou verzi článku přiloženého k hodnocení loňského ročníku. Festivalový deník nečtu, byl jsem však upozorněn na článek H. Kofránkové, ve kterém uvádí mé jméno. Spojuje ho s oznámením o učitelské dílně, se kterým mám jen málo společného. Směšování dvou věcí – mého textu a inzerátu na učitelskou dílnu – považuji za nekorektní. Návrhu H. Kofránkové uskutečnit dvě učitelské dílny, akreditovanou a

SPLAV!

Lužice ve Šrámkově zahradě

Literaturu si nikdy neosaháme dostatečně důvěrně bez znalosti jejího jazyka. Proto nebral letošní ročník Šrámkovy Sobotky jazykovou průpravu na lehkou váhu: v neděli jsme mohli v divadle oprášit své znalosti maďarštiny, především jsme v kině osvěžovali němčinu a včera jsme si mohli v zahradě Šrámkova dětství procvičit lužickou srbštinu. Polský sorabista z Lipska Tomasz Derlatka tam v tomto jazyce vedl besedu o lužickosrbské literatuře. Tlumočit nebylo téměř třeba – účastníci besedy se hrdě hlásili jak ke znalostem srbštiny, tak ke svému sorabofilství –, ostřílení redakční sorabisté Lukáš Novosad a František Martínek se však tohoto úkolu kvůli nám méně jazykově nadaným ochotně ujali.

Tomasz Derlatka v obležení svých dvou tlumočnicků.

Tomasz Derlatka podal stručný přehled dějin a problémů lužickosrbského jazyka, literatury i identity. Lužičtí Srbové nejsou tak homogenním celkem, jak by se mohlo u malého národa uprostřed jednoho státního celku předpokládat: od středověku je rozděloval neprodyšný hvozd mezi Horní a Dolní Lužici i různá křesťanská vyznání. V německém obklíčení to tento v současnosti třicetitisícový národ navíc neměl nikdy jednoduché: mezi lety 1937 a 1945 se v lužické srbštině nesmělo publikovat, pak přišel Velký Bratr, před nímž si byli všichni rovni, a tak se jaksi nehodilo příliš zdůrazňovat vlastní svébytnost, a teď je třeba bránit se asimilačnímu tlaku tzv. volného trhu. Odolat jemu bude možná vůbec nejtěžší: není tu jasný nepřítel, proti kterému by se dalo semknout a s němčinou se zkrátka žije snáz. Přesto je mezi Lužickými Srby stále ještě dost sil na to, aby svou kulturu rozvíjeli a aby jejich literatura nebyla jen národněemancipačním nástrojem, ale aby byla stejně stratifikovaná jako literatura těch „velkých“. Sil ale nepřibývá: lužickosrbské školy se zavírají, v televizi je srbštiny málo a koneckonců i poměry na jediné sorabistické katedře světa – na Filologické fakultě lipské univerzity – ukazují úbytek sil vcelku výmluvně: jen dva z tamních pedagogů jsou Lužičtí Srbové.

Vtírá se tu otázka, která bude postupem času znít stále naléhavěji: když sami Srbové nebudou mít dost vůle bránit se postupující asimilaci, jak dlouho se má jejich kultura „udržovat na přístro-

tím textem debatujeme. Co z toho bylo zajímavější a přínosnější, už nechám na Vás.

Jan Chromý

Beseda s přednášejícím, který nedorazil, aneb. . .

1) univerzální mustr pro uvaděče

– Sešli jsme se dnes, abychom položili pár *-istických* (*bohemistických, germanistických, polonistických atd.*) dotazů přednášejícímu, panu *docentu doktoru Vladimíru Novákovi*, známému odborníkovi na danou problematiku. Přednášející působí už *pěťadvacet* let na *Filozofické fakultě Univerzity Karlovy* a ve svém oboru je opravdovou kapacitou, na svém kontě má *pět* ceněných monografií a řadu uznávaných odborných článků. Ale již nebudu dále zdržovat svým úvodem a poprosím o první dotaz.

– Když se nikdo nehlásí, dovolím si položit první dotaz sám.

– I když je naše beseda neobyčejně zajímavá a padá jeden zajímavý dotaz za druhým, musím ji s ohledem na další zajímavý program festivalu ukončit. Děkuji všem diskutujícím za zajímavé příspěvky a těším se na další zajímavé diskuze.

2) univerzální mustr pro tazatele

– U nás v kraji se o poznání polské literatury neobyčejně zasloužil pan učitel Troníček, který se za války začal podle londýnského rozhlasu soukromě učit polsky a po válce si našel polskou manželku, takže byl – no – obecně – velkým fandou polské literatury a u nás v kraji se neobyčejně zasloužil o její poznání. Znáte ho? (Přednášející: *Ano. . .*) No tak to byl velký kamarád mého muže a já si dodnes pamatuju, jak jsme všichni tři spolu v roce 1935 šli na Sněžku. Bylo to v květnu, páliło sluníčko, ale tam v těch Krkonoších byla ještě spousta sněhu. . .

– V roce 1925 jsem se seznámila s panem Zbyňkem Vomáčkou, panem řídícím v Zadní Třebáni. Velmi se zajímal o vaše téma a dokázal do něj zaspěvat své žáky. Vedl čtyřicet let známý pěvecký soubor Čtyřlístek a vůbec vedl děti k hudbě a řádnému životu, ne jako dneska ta zkažená mládež – ale vždyť víte. . . Znal jste se s ním? (Přednášející: *Ano. . .*) Děkuju.

– V roce 1925 jsem se seznámila s panem doktorem – ale teď si nevzpomenu na jeho jméno. Žil dlouhá léta ve *Švihově* a psal o místních lidových krojích. Řadu let učil na plzeňském gymnáziu. (Přednášející: *Myslíte docenta Jiránka?*) Ano, ano, ten to byl! To jsem ráda, že jsem si na něj vzpomněla! To byl fantastický člověk! S tím jsem prožila tolik krásných chvil! A on pak chudák zahynul v roce 1942 u Stalingradu!!!

– Promiňte, sice jsem zapomněla, na co jsem se chtěla zeptat, ale přesto mě Vaše téma zaujalo a velmi Vám děkuji za všechno, co jste tady dneska předvedl. Úplně jste nás všechny dojal.

Sestavil František Martínek

volnou, považuji za možný, ale můj názor v této věci není relevantní. H. Kofránková rozebírá můj text a 1) polemizuje s názorem o nezištnosti mladé pedagogické generace a 2) poukazuje na to, že dílna nebyla ministerstvem akreditována. Ad 1) V době, kdy neexistuje vše financující stát, mám na mysli ochotu – a také únosnost – financovat si pobyt na ŠS ze svého, s upřením možnosti využít školní fondy určené na další vzdělávání. Ad 2) Ve svém textu jasně říkám, že „žádost byla podána ministerstvu“ a že třeba ani „ministerstvo dílně z nějakého důvodu akreditaci neudělí“.

Jan Bílek

„Hrabal je maďarský autor!“

Recenze na přednášku PhDr. Evžena Gála.

Maďarská literatura by teoreticky neměla být v českém prostředí kulturní neznámou. Vyplyvá to z přehledu titulů moderní maďarské tvorby vydávané u nás. Přesto zahájil Evžen Gál svou přednášku přirovnáním recepce maďarské literatury v Čechách k Cimrmanovým zapomněnkám. Ale dosti sebeobviňování, jsme také jen lidé, nemůžeme zkrátka sledovat vše, co vyjde. Ani doktor Gál nehřímal po koniášovsku, naopak vtipným způsobem nastartoval komentovaný přehled zásadní moderní maďarské literatury. Na úvod zmínil jméno českého hungaristy Petra Rákose, díky němuž (a jiným jeho kolegům) se česká hungaristika skutečně nemá za co stydět. Počet edic maďarských autorů v Čechách je slušný. Ne tak jejich místo v obecném povědomí českých čtenářů. Včerejší přednáška ovšem leccos napravila.

Doktor Gál započal svůj výklad vyličením maďarské literární tvorby po roce 1945. Tehdy dominoval na kulturní scéně časopis *Nyugat*. S jeho poezií se můžeme seznámit v odeonské edici Petra Rákose *Básníci Nyugatu*. Ostatně ani posluchači Gálovy přednášky naštěstí nebyli ochuzeni o literární ukázky, navíc velmi vhodně vybrané (například heslo „V humoru neznám žertu,“ které pronesl prozaik Karinthy ústy pana přednášejícího). Ta poznámka o zařazování ukázek z textů budí zároveň i obecnou zkušeností, ale o tom níže.

Doktor Gál pokračoval vyličením kulturní situace v Maďarsku v době kádárovského socialismu. Ten byl liberálnější než srovnatelné období v Československu. Pokud k tomu připojím i zkušenosti docenta Posledního z Polska, vyvstávají přede mnou česká léta socialismu coby skutečný středoevropský žalář. Tak masivní buldozerizace kultury, jako nastala u nás, naše sousedy (naštěstí) nepostihla. Vida, z letošních soboteckých přednášek si odnáším i obecný poznatek.

Ale zpět k přednášce doktora Gála. V jejích dalších částech se posluchači seznámili s moderními maďarskými klasiky typu Örkenye (*Kočí hrá, Rodina Tóthů*) či Dobaye (*Aféra plukovníka Redla*), případně si osvěžili své divadelní či čtenářské zážitky. Novinkou pro mě byla i intenzita, s jakou maďarské publikum přijímá české autory. Vida, tak on ten náš Bohumil Hrabal je i maďarský spisovatel!

Prostor doslala také polistopadová literatura. Doktor Gál připomněl mezi jinými vynikajícími autory Györgye Konráda a Nobelovou cenou ověřeného Imre Kertésze. A opět významání pro

českou hungaristiku, která přeložila Kertészův *Kaddiš za nenarozené dítě* ještě před udělením Nobelovy ceny.

Přednáška Evžena Gála byla precizním a zasvěceným přehledem současné maďarské literatury a její české recepce. A nejen to, doktor Gál se osvědčil jednak jako skutečný odborník, ale také jako člověk, který umí naslouchat svému publiku. Tento povahový rys se projevil zejména v odpoledním semináři, kde se mezi účastníky rozpoutala menší interpretační bouře. Evžen Gál velmi citlivě využil této vášnivé debaty o metodě, která už už hrozila přerůst v roztržku, k otevření nových pohledů na text a možnosti jeho interpretace. Nelze než doufat, že doktora Evžena Gála na Šrámkově Sobotce nevidíme naposledy.

Mgr. Alena Nováková

P. S.: Milé přednášky letošní Šrámkovy Sobotky! Loučím se s vámi jako vaše průvodkyně. Omluvte prosím můj nedokonalý komentář. A dovoluji mi pár postřehů, které mě napadly, zatímco jsem vám naslouchala. Tak například, velmi se mi líbilo, když si s sebou přednášející něco přinesl. Hlavně knihy, těmi se totiž na Šrámkově Sobotce zabýváme. A také se mi líbilo, když z těch knih četl. Víte, ona přednáška o literatuře bez literatury je taková. . . bez života.

Já vím, letos jste to neměly lehké, dva ze šesti přednášejících se omluvili a organizátoři museli opatřit jiné (joj, to byl sprint!). Ale myslím, že i tak to bylo dobré, neboť k nám promlouvali skuteční odborníci a navíc lidé se zkušeností ve své branži. To se projevilo také v odpoledních seminářích, díky za ně! Víte, ona přednáška je hezká věc, je to takové nasávání poznatků (a to my učitelé po školním roce plném „odčerpávání“ opravdu potřebujeme), ale seminář, to je práce. Práce na sobě. A taky vám děkuji, že jste si přivedly pozorné a zvědavé publikum. Hlavní je, že žádný z přednášejících tady v Sobotce neházel hrách na zeď.

 hlavní@hrdina.cz

Na letošní prezentaci nakladatelství Albatros si jeho zástupkyně pozvaly mladou spisovatelku Renatu Štulcovou, které nedávno vydaly prvotinu, dětskou knížku s fantasy motivy *Nemetonburk*. Autorka své dílo krátce představila. Sebevědomí jí nechybělo, mezi prameny své inspirace uvedla i Ecovo *Jméno růže*.

Zajímavější než nástin děje byl fakt, že se paní Štulcová pokusila provázat děj své knížky s virtuální realitou. Internetové stránky jednoho z hrdinů, zmíněné v textu, autorka sama vytvořila a nabízí na nich dětem možnost komunikovat s postavami z knihy. Při odpovědích na e-maily se dle svých slov snaží o autenticitu projevu. Tento nápad svádí k úvahám na morálnost a možné důsledky na první pohled celkem nevinného lhaní. Autorka nevyloučila možnost širší spolupráce s dětským psychologem.

Poklidnou až selankovitou atmosféru pátečního dopoledne ke konci rozvířila paní Blanka Rozehnalová z olomoucké univerzity, která si postěžovala na klesající úroveň nakladatelství Albatros, zejména na malou ochotu riskovat a na vydávání slabých, leč komerčně úspěšných titulů. Zástupkyně Albatrosu se hájily tím, že vydávání knížek pro děti je risk téměř vždy. Tento názor podpořila i část publika, ale bylo vidět, že dámy z Albatrosu nebyly na takovou konfrontaci připraveny a prezentace tak skončila trochu rozpačitě.

Ondřej Šmejkal

Omluva Radovanu Lipusovi

Ve své recenzi Nostalgického literárního soirée Stesk kavárenského povaleče jsem mylně uvedla dva názvy, za což se omlouvám. Účinkující pocházeli z Národního divadla moravskoslezského a Kafka četl svou *Proměnu* v kavárně Stefan. Děkuji za upozornění.

P. S.: Ta Vídeň je má osobní slabost, neboť jsem se v uplynulém roce proválekla právě po tamějších kavárnách. Jinak to bylo velmi hezké, díky.

Mgr. Alena Nováková

Hádejme se, hádejme

Včerejší roborový seminář s PhDr. Evženem Gálem přinesl mnoho zajímavého a něco rozepří. Jako základní rozebíraný text byla zvolena báseň *Apokryf* od Jánose Pilinszkého. Text byl rozebírán hermeneutickým způsobem postupně po jednotlivých verších s tím, že kvůli zabránění mylným a zavádějícím interpretacím nebyly oznámeny žádné biografické podrobnosti o autorově osobě. To bylo bezesporu velice uvážlivé řešení, které donutilo účastníky semináře opravdu interpretovat text pouze tak, jak stojí na papíře, a nezabývat se jeho souvislostí se společenskou situací doby jeho vzniku.

To však s sebou přineslo jistou nervozitu ze strany některých účastníků, kteří se nemohli smířit s tím, že budou odhalovat krásy textu. Již po pár úvodních minutách padaly výroky typu (omlouvám se za parafrázi, přesné znění nejsem schopen reprodukovat): „Musíme si přece stanovit pro koho ten text interpretujeme – jestli pro malé děti ve škole, nebo pro někoho jiného.“ Jistě nemusím říkat, jaké profese daná osoba byla. Po bouřlivé debatě, která skončila slovy: „Interpretujeme pro nás, jsme tu přece my,“ se účastníci semináře vrátili zpět k opuštěnému textu. Podobné roztržky se opakovaly ještě dvakrát. Zastánci moderních principů interpretace textů byli napadeni z dělání podivných úšklebků a posměšků proti druhé straně. Toto chování samozřejmě nebylo korektní, lze je však alespoň částečně obhájit. Z osobní zkušenosti vím, že většina studentů prvního ročníku bohemistiky na počátečních seminářích interpretace poezie svorně tvrdí: „Vždyť ty básničky se nedají takhle popisovat. Vždyť si z nich každý odnese svůj vlastní osobní pocit, který nemá smysl rozebírat.“ stejně tak však vím, že naprostá většina z nich tento „základoškolský“ postoj opustí a vrhne se do poezie hlouběji, se zájmem o pochopení jejího smyslu. Ve snaze poezii pochopit se totiž nelze spolehnout pouze na osobní cit, byť i sebekultivovanější a seberozvinutější. Je nutné jít opravdu hlouběji, musíme hledat skryté významy, intertextuální odkazy i se opravdu zaměřit na jazykovou stránku textu. Bez toho nelze poezii „opravdově“ chápat, lze ji jen cítit, což sice není špatné, nicméně to nestačí. Proto tedy ony úšklebky a posměšky – zkrátka a dobře to nešlo zadržet.

Seminář PhDr. Evžena Gála tak přinesl velice zajímavou debatu nad textem a místy poněkud vyhrčenou debatu o tom, proč nad